

УДК 316.624:616.89-008.441.44

Портянко С. С.

група 2421, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), sofiportianko221b@gmail.com

Матвієнко Л. В.

канд. іст. наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), matvienko_luydmila@meta.ua

САМОГУБСТВО ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ

У статті розглядається проблема самогубства та його вплив на соціум. Представлено типи самогубств, статистичні відомості, які пояснюють причини скоєння самогубств. Також запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: самогубство, типи самогубств, перфекціонізм, рівень самогубств.

The article deals with the problem of suicide and its sewing on the society. Types of suicide are presented, the statistical data that determine the causes of committing suicide. It also proposes solutions to this problem.

Key words: suicide, types of suicides, perfectionism, level of suicide.

На сьогодні проблема самогубства є актуальною, тому що все більше людей знаходять самогубство виходом з тієї чи іншої проблеми, або як спосіб самовираження. Основною метою дослідження є виявлення причин самогубства для зменшення кількості таких випадків.

Самогубство (лат. sui caedere – вбивати себе) – умисне спричинення власної смерті, як правило, вчинене через безвихідь, причину якого часто відносять до психічних захворювань таких як депресія, біполярний розлад, шизофренія, алкоголізм або наркотична залежність. Велика кількість самогубств спричинена фінансовими труднощами та конфліктом з соціумом. До запобіжних засобів самогубства належать: обмеження доступу до вогнепальної зброї, алкоголізму, лікування психічних захворювань, наркотичної залежності, покращення економічного розвитку, організація ліній довіри спеціалізованої психологічної допомоги.

Е. Дюркгейм (французький психолог та соціолог) написав книгу «Самогубство», в якій детально викладено, що таке самогубство та причини його виникнення. Його робота побачила світ в 1897 р. Саме в ній було зазначено: «самогубством називається кожен смертний випадок, який

безпосередньо або опосередковано є результатом позитивного або негативного вчинку, скоєного самим постраждалим, якщо цей останній очікував цього результату» [4].

Відомий соціолог виділив такі типи самогубств, які зумовлені різною силою впливу соціуму на індивіда [4]:

– егоїстичне самогубство – яке налаштоване на розрив людиною своїх соціальних зв'язків;

– альтруїстичне самогубство – виникає внаслідок абсолютної інтеграції індивіда в соціальне середовище. Наприклад, капітан, який згідно з кодексом честі, в разі аварії корабля повинен потонути разом з кораблем;

– аномічне самогубство – самогубство, пов'язане з втратою ціннісної системи в суспільстві; коли в суспільстві старі соціальні норми вже не працюють, а нові – ще не сформувалися. Цей стан Дюркгейм назвав соціальною аномією, яка, з його точки зору, характерна для схильних до трансформації суспільств (наприклад, переживають швидку урбанізацію);

– фаталістичне самогубство – виникає внаслідок надмірного контролю суспільства над індивідом, «надмірної громадської регламентації», незначно поширений.

Е. Дюркгейм проводить аналіз статистичних даних, які характеризують динаміку самогубств у європейських країнах. Серед протестантів самогубства трапляються частіше, ніж серед католиків; неодружені та незаміжні частіше закінчують життя самогубством, ніж особи в шлюбі; серед військових самогубств більше, ніж серед цивільного населення; в мирний час кількість самогубств більше, ніж під час воєн і революцій; в періоди економічного процвітання і спаду самогубства відбуваються частіше, ніж в періоди економічної стабільності; самогубств більше в містах, ніж у сільській місцевості.

У християнській релігії самогубство є одним з найтяжчих гріхів, бо Бог – єдиний хто вирішує, коли і як людина має вмерти, тому брати на себе це повноваження – означає зневажити Бога.

За інформацією Всесвітньої організації з охорони здоров'я, самогубства забирають одне життя кожні 45 с. До самогубства призводить цілий комплекс причин, які неможливо пояснити одним фактором, проте певні риси особистості можуть відіграти тут важливу роль. Зокрема, перфекціонізм, як було з'ясовано під час останніх досліджень.

Перфекціонізм (відповідно до досліджень 1990-х рр.) визначається як «високі стандарти виконання, які супроводжуються надмірно критичними оцінками своєї поведінки».

Для таких людей є характерним відчуття власної нікчемності, встановлення недосяжних цілей, надмірна демонстрація свого педантизму, точності та акуратності.

Згідно з дослідженням Університету Західного Онтаріо, з'ясували, що **56% померлих «під тиском оточення намагалися бути доскональними».**

Дослідження, проведені у 2013 р., демонстрували, що **68% підлітків, які покінчили з життям самогубством демонстрували по відношенню до себе високі вимоги та очікування,** що є характерними рисами перфекціонізму.

Щороку від 800 тис. до 1 млн осіб вмирають через самогубство, що складає 10-ту за чисельністю причину смерті в усьому світі.

Рівень самогубств серед чоловіків в 3-4 рази вищий ніж серед жінок. Разом з тим, офіційна статистика фіксує лише наявні випадки суїциду, тому реальне число самогубств може перевищувати дані в 2-3 рази.

Приблизно 20 млн осіб кожен рік здійснюють невдалі спроби суїциду, що тягне за собою психологічні наслідки як для самого самогубця, так і, як мінімум, для 6 осіб в його оточенні.

Всесвітня організація охорони здоров'я поділяє країни за показником суїциду на 3 групи (табл. 1) [1].

Таблиця 1. Показники суїцидів у різних країнах

Високий та дуже високий рівень самогубств (більш ніж 20 осіб на 100 тис. населення)	Середній рівень самогубств (від 10 до 20 осіб на 100 тис. населення)	Низький рівень самогубств (до 10 осіб в рік на 100 тис. населення)
Гайана – 44.2 Республіка Корея – 28.9 Шрі-Ланка – 28.8 Литва – 28.2 Мозамбик – 27.4 Непал – 24.9 Танзанія – 24.9 Казахстан – 23.8 Індія – 21.1 Латвія – 22.9 Китай – 22.2 Словенія – 21.9	Туркменія – 19.6 Росія – 19.5 Японія – 18.5 Білорусь – 18.3 Україна – 16.8 Польща – 16.6 Фінляндія – 14.8 Молдова – 13.7 Франція – 12.3 США – 12.1 Канада – 11.3 Куба – 11.4 Швеція – 11.1	Німеччина – 9.2 Киргизія – 9.2 Швейцарія – 9.2 Узбекистан – 8.5 Великобританія – 6.2 Ізраїль – 5.9 Італія – 4.7 Греція – 3.8 Грузія – 3.2 Вірменія – 2.9 Азербайджан – 1.7

Найменше суїцидів в Єгипті, на Гаїті та Ямайці, де рівень самогубств майже дорівнює нулю. За даними Державної служби статистики України, у 2016 р. майже 7,5 тис. українців скоїли суїцид. Більшу частину склали чоловіки – близько 6 тис. В ХХІ ст. число самогубств скоротилось – 18 смертей на кожні 100 тис. населення, проте, це знов же лише офіційна статистика, і з врахуванням військових дій та наявності непідконтрольних територій, дані можуть бути не зовсім достовірними. Для прикладу, згідно рейтингу Центру з профілактики та контролю захворювань США (CDC) за 2016 р. рейтинг професій, представники яких найчастіше скоюють самогубства наступні: найвищі показники серед низько кваліфікованих робітників, які працюють і живуть в ізоляції від соціуму. У цю групу потрапляють фермери, лісники, лісоруби і рибалки. За ними слідує теслі, шахтарі, електрики і будівельники. Рейтинг суїцидів серед лікарів та інших фахівців охорони здоров'я в США на 80% нижче. Найнижчий рівень у вихователів, вчителів і бібліотекарів.

Загалом, причини самогубств опосередковано пов'язані з низьким рівнем життя, підтвердженням чого є зростаюча статистика суїцидів в соціально стабільній Швеції протягом десяти років. Разом з тим, безумовно, кількість

суїцидів збільшується при загальних суспільних катаклізмах: економічних кризах, військових подіях. А також, якщо врахувати, що найбільше самогубств серед хворих на алкоголізм, наркоманію, інвалідів, недавніх пенсіонерів, то, відповідно соціальна незахищеність – це причина зростання суїциду.

Отже, для того щоб знизити рівень самогубств на Україні треба підняти рівень життя населення, зокрема: рівень заробітку, рівень соціальної захищеності, якість медичних послуг. Звісно, існують і ті причини, на які держава вплинути не в силі. Це, наприклад, егоїстичне та фаталістичне самогубство (згідно типів самогубств за Е. Дюркгеймом). З такими видами самогубств людина повинна боротись сама. Кожен індивід повинен розуміти, що життя у нього одне і позбавляти себе нових емоцій та відкриттів безглуздо.

Список використаних джерел

1. ВООЗ назвала, в яких країнах світу найвищий рівень самогубств. *zik.ua*. 29 березня 2018. URL: https://zik.ua/news/2018/03/29/vooz_nazvala_v_yakyh_krainah_svitu_nayvyshchyy_riven_samogubstv_1294883 (дата звернення 10.10.2018).

2. Самогубство – реакція людини на безвихідь, тому дуже важлива комунікація, – психолог. 12 травня 2016. URL: https://zik.ua/news/2016/05/12/samogubstvo__reaktsiya_lyudyny_na_bezvyhid_tom_u_duzhe_vazhlyva_komunikatsiya__698358 (дата звернення 10.10.2018).

3. Дюркгейм Э. Самоубийство. Социологический этюд. Пер. с фр. с сокр. под ред. В. А. Базарова. Москва: Мысль, 1994. 399 с.